

бездіяльність Антимонопольного комітету (у випадку неухважного ставлення до можливих зловживань монополістів своїм становищем на ринку у вигляді необгрунтованого нарощування цін), заходи регіональних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування (при підвищенні регульованих цін і тарифів, що перебувають у їх компетенції). Інфляційний рух цін може також зумовлюватись екзогенними факторами (екстернальна інфляція), за виникнення яких безпосередньої відповідальності не несе жоден з органів державної влади (при неврожаї в сільському господарстві чи здороженні енергоносіїв на світовому ринку мова може йти лише про несвоєчасне упередження цінового шоку). Базова ж інфляція розглядається як рух цін інерційного та монетарного характеру.

Отже, оскільки прямого способу визначення базової інфляції не існує, то цілком можливо отримати її показник шляхом зменшення загального індексу споживчих цін (ІСЦ) на відсоток інституційної та екстернальної інфляції. Таким чином, Національному банку буде надано для відповідного реагування об'єктивний показник базової інфляції, спричиненої випереджальним збільшенням сукупного попиту порівняно із сукупною пропозицією, тобто виокремлення в складі загального показника інфляції її базового рівня.

Важливість проблеми з'ясування складових інфляції засвідчує проект "Комплексної програми розвитку банківської системи України на 2003-2005 роки", де пропонується Кабінетові Міністрів до грудня 2003 р. розробити "методологію обрахування базового рівня інфляції". Однак теоретико-методологічні засади будь-якої проблеми попередньо повинні розроблятися науковцями на основі узагальнення досвіду зарубіжних країн, і лише згодом фахівці Мінекономіки можуть опрацювати методику обчислення потрібного показника. Однак виконавча влада, очевидно, не надто зацікавлена в розмежуванні відповідальності за інфляцію між різними її гілками. До того ж, цілком можливі міжвідомчі протиріччя з приводу віднесення окремих чинників до базової, інституційної чи екстернальної інфляції. Тому, як видається, фахівців НБУ слід озброїти аналітичним апаратом, який можливо застосувати без залучення додаткових статистичних даних Мінекономіки чи Держкомстату.

Автором розроблена і пропонується до використання власна методика статистичного аналізу помісячних показників інфляції, на основі якої можна визначити: 1) у якому відношенні до цінового тренду перебуває значення ІСЦ поточного місяця; 2) як співвідноситься поточний ІСЦ із сезонними коливаннями споживчих цін; 3) якою мірою інфляція зумовлена здороженням продовольчих товарів, непродовольчих

товарів або ж послуг; 4) як змінився в поточному місяці інфляційний потенціал економіки внаслідок різношвидкісної динаміки оптових і роздрібних цін; 5) як співвідноситься ІСЦ поточного місяця з очікуваним рівнем інфляції у річному вимірі.

РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ

*Л.В. Кривенко, д-р екон. наук, проф.,
Українська академія банківської справи*

Останнім часом у функціонуванні вітчизняної банківської системи спостерігаються позитивні зрушення, які характеризуються диверсифікацією можливостей банків щодо довгострокового кредитування, активнішою участю у порівнянні з попередніми роками, у інвестиційній і інноваційній діяльності. Разом з тим на сьогоднішній день банківський сектор України зіткнувся з проблемами, які стоять на перешкоді реалізації стратегії випереджального економічного зростання нашої держави: рівень капіталізації банків залишається дуже низьким, що заважає імплементації євроінтеграційного курсу країни; у структурі загальних активів значну частку займають недоходні активи; спостерігається тенденція до зростання проблемних кредитів в абсолютному вимірі; результативність діяльності банків залишається на низькому рівні. У даному зв'язку надзвичайно необхідним є посилення ролі Національного банку України у реалізації нової економічної стратегії держави і Комплексної програми реформування вітчизняної банківської системи відповідно до стандартів і вимог Європейського Союзу зокрема. При цьому подальша трансформація діяльності вітчизняного банківського сектора повинна мати системний характер, який полягає в скоординованості зусиль Кабінету Міністрів України і Національного банку з метою підвищення конкурентоспроможності банківського капіталу і фінансово-кредитної системи нашої держави. Для реалізації поставлених стратегічних завдань необхідно забезпечити посилення ролі банків на фондовому, іпотечному ринках, стимулювати зростання банківських кредитів і депозитів з поступовим зниженням загальних ризиків банківської системи до рівня європейських стандартів.

Євроінтеграційний курс України відкриває перед вітчизняними банківськими інститутами нові можливості і змушує їх конкурувати у багатьох сегментах економічного сектора і між собою, що потребує скоригованих дій і швидкої реакції на змінні умови ринку. Виходячи з цього, українським банкам слід розробити стратегію адаптації до євроінтеграційних процесів.

Входження України у європейський простір передбачає рух обох сторін в одному напрямі. У зв'язку з цим нашій країні необхідно проаналізувати усі фактичні прорахунки і наслідки євроінтеграційного процесу, виходячи з чого розробити відповідні механізми, які б сприяли мінімізації усіх можливих ризиків, які заважають просуванню в політико-економічний простір Європейського Союзу.

Необхідною умовою успішного входження України до ЄС є відповідність національного законодавства до європейських норм і стандартів, а також закріплення міжнародних прав з метою захисту національних економічних інтересів на європейському ринку. Разом з тим необхідно зазначити, що перехід української нормативно-законодавчої бази до загальноприйнятих європейських правил розпочався давно і, на наш погляд, на сьогоднішній день чітко окреслений і в найближчій перспективі повинен бути завершений. Тому уряду і Національному банку України слід дотримуватися обраного курсу і поступово накопичувати банківський капітал не лише у кількісних параметрах, а і у якісно новому аспекті, який передбачає підвищення національних соціальних стандартів, дотримання демократичних прав і свобод до рівня європейської цивілізаційної моделі, розвиток вітчизняної економіки в інноваційному напрямку.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОГО ФИНАНСОВОГО ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И РОЛЬ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ

*В.П. Москаленко, д-р экон. наук, проф.,
А.А. Ткаченко, канд. ист. наук, доц.,
Украинская академия банковского дела*

Главный итог развития экономики Украины в последние четыре года – наличие роста макроэкономических показателей. Среднегодовые темпы прироста за этот период составили: ВВП – 7,4 %, промышленного производства – 12,3 %. Наивысшего прироста ВВП достигнуто в последний год – 9,3 %, а за первое полугодие этого года – 12,7 %.

Это довольно высокие показатели. Но они относительны. Их величина зависит не только от уровня достижений, а также от уровня базы, по которой они исчисляются. В данном случае мы имеем “эффект базы”, которая “провалилась” в годы, с которыми мы сравниваем. Поэтому эйфории, а тем более “головокружения от успехов” здесь не должно быть. Даже с учетом теневой составляющей национальный продукт на душу населения восточноевропейских соседей по сравнению с Украиной выше в 4-5 раз и чтобы достичь такого уровня, нужно поддерживать темпы ВВП на уровне 15-17 % в год. А чтобы вернуться

к уровню ВВП, достигнутому нами в 1990 году, нужно до 2010 года получать прирост ежегодно на 10 процентов.

Но вопрос не только и не столько в этом. Проблема в другом. Макропоказатель по росту ВВП достиг хорошего уровня, но адекватного повышения уровня жизни рядовых граждан не происходит. Довольно опасной является ценовая динамика. За первое полугодие 2004 г. индекс цен в промышленности возрос на 14,3 % и торможение цен не предвидится. На горюче-смазочные материалы с начала года цены выросли на 25 % и рост продолжается. Продолжается непрерывный процесс роста потребительских цен.

В стране около половины предприятий работают нерентабельно, доходы ограничены, а прирост ВВП происходит, в основном, из-за роста цен. Имеются и другие негативные явления. Все это говорит о несовершенстве управления экономикой.

Успешное развитие экономики Украины во многом зависит от уровня эффективности работы предприятий, их финансового положения. А это, в свою очередь, зависит от внешних и внутренних условий и причин, от того, насколько профессионально построено управление финансово-экономической деятельностью предприятий. Процесс управления этой деятельностью осуществляется посредством системы внешнего воздействия рынка и государства и внутреннего воздействия, которое формируется и работает непосредственно внутри каждого предприятия.

Для того чтобы обеспечить безубыточную работу предприятий, следует на каждом из них системно подходить к управлению их финансово-экономической деятельностью.

Конкретно такую систему можно представить в виде финансово-экономического механизма предприятия (ФЭМП), в состав которого входят функциональные подсистемы, подсистемы обеспечения, финансово-экономические рычаги и целевые подсистемы. Главной целью ФЭМП является обеспечение устойчивого финансового положения предприятия. По своей сути ФЭМП представляет совокупность финансовых и экономических методов, способов, форм, инструментов и рычагов, посредством которых осуществляется регулирование финансово-экономических процессов и отношений, главной целью которых является обеспечение устойчивого финансового положения предприятия.

Внедрение этого механизма даст инструментарий, посредством которого можно будет обеспечить устойчивое финансовое положение и направить собственные средства на инвестиции, в которых крайне нуждается экономика Украины. Увеличение объема инвестиций